

Список використаних джерел

1. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: навч. посіб., 4-ге вид., випр. і доп. К. Каравела, 2020. 419 с.
2. Конституція України із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, від 1 лютого 2011 року № 2952-VI. К.: ЮІ. 2010. 40 с.
3. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків». *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2005, № 52. Ст. 561.
4. Бухтіярова І.Г., Бухтіяров О.А. Особливості генезису гендерного насильства. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 2. 2020. С. 73–75.
5. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. *Навчально-методичний посібник*. Андрєєнкова В.Л., Байди В.В., Войцях Т.В., Калашник О.А. та ін. К.:ФОП Нічога С.О. 2020. 196 с.
6. Герасименко Г.В., Ничипоренко С.В., Хмелевська О.М. Підходи до формування політики гендерно зумовленому насильству в Україні. *Український соціум*. 2016. № 2(57). С. 97–104.

Рівчаченко Олена Анатоліївна,

старша викладачка кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, кандидатка юридичних наук

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НПУ ЗА СТАНДАРТАМИ ООН І НАТО

Орієнтація України на стандарти ООН і НАТО в напрямку забезпечення прав і свобод людини вимагає дієвого механізму впровадження в практику діяльності підрозділів сектору безпеки та оборони гендерно-чутливого підходу, який реалізується на основі виробленої гендерної компетентності фахівців. На сьогоднішній день питання формування гендерної компетентності постають на одне з головних місць в процесі професійної підготовки поліцейських Національної поліції України.

Розгляд різних аспектів впровадження гендерно-чутливого підходу в діяльність правоохоронних органів протестується у наукових розробках таких вчених, як: В. Авер'янов, О. Бандурка, О. Васильченко, Н. Дубчак, Д. Калянов, І. Корещька, Л. Кримець, О.Лавренко, О. Мартиненко, П. Мироненко, А. Науменко, А. Олійник, О. Петришин, С. Постніков, І. Сокаль, І. Тищенко, В. Ягупов, В. Ясинська та ін.

«Гендерний підхід – це не лише про те, щоб поррахувати відсотки чоловіків та жінок на тих чи інших посадах. Це – про те, щоб рівність прав і можливостей жінок і чоловіків стала світоглядним фундаментом суспільного життя. Щоб гендерні принципи були інтегровані у

повсякденну діяльність органів державної влади. Тому представленість жінок у військовому, безпековому та правоохоронному секторах, які традиційно вважалися виключно «чоловічою справою», є важливою запорукою сталого розвитку України та збалансованості у прийнятті державних рішень», – зазначила Віце-прем'єр-міністерка з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Ольга Стефанішина [1, с. 2].

У словнику гендерних термінів гендерна компетентність розглядається як соціально-психологічна характеристика людини, що дозволяє їй бути ефективною в системі міжстатевої взаємодії. Гендерна компетентність особистості включає:

- 1) знання про існуючі ситуації гендерної нерівності, фактори й умови, що їх викликають;
- 2) вміння помічати й адекватно оцінювати ситуації гендерної нерівності в різних сферах життєдіяльності;
- 3) здатність не проявляти у своїй поведінці гендерно-дискримінаційних практик;
- 4) здатність вирішувати свої гендерні проблеми і конфлікти, якщо вони виникають [2].

Ми цілком погоджуємось з думкою Н. Орловської, яка слушно зазначає, що гендерна компетентність професіонала – це обізнаність у сфері гендерної політики держави та здатність організувати практичну професійну діяльність з позиції забезпечення рівності та рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у правоохоронній діяльності та безпосередньому соціальному оточенні. Авторка вказує, що гендерна компетентність полягає не лише у формуванні розуміння сутності концепції гендеру або знань норм міжнародного і національного законодавства щодо гендерної рівності, але й потреби керуватися ними у своїй повсякденній діяльності та під час виконання службових завдань [3].

Знання механізмів формування гендерних ролей та стосунків в суспільстві, вміння розпізнавати гендерну нерівність та боротися із нею, забезпечуючи зміну дискримінаційних структур і відкриваючи нові можливості для розвитку чоловіків та жінок, і є складовими гендерної компетентності. Окрім того, гендерна компетентність включає в себе:

- знання про гендерну політику і гендерно-політичні стратегії;
- знання про інструменти і практики використання гендерного підходу;
- навички використання гендеру як соціальної категорії, як спонування до дій для всіх співробітників організації або особового складу підрозділу [1, с. 192].

І. Стражнікова вказує, що необхідність набуття гендерної компетентності є обов'язковим компонентом не лише з точки зору професійного розвитку і вдосконалення людини, а й з точки зору функціонування та її взаємодії з сучасним суспільством [4].

В Національній академії внутрішніх справ в рамках курсів підвищення кваліфікації та підготовки керівних кадрів для всіх категорій слухачів в рамках навчальної дисципліни «Толерантність та недискримінація в роботі поліцейських» викладається тематика гендерно-чутливого підходу в роботі поліцейських та для окремих категорій слухачів викладається навчальна дисципліна «Формування гендерної компетентності відповідно до стандартів ООН і НАТО».

На основі нашого досвіду викладання навчальних дисциплін, що містять гендерну тематику, можемо сказати, що впровадження гендерної проблематики в програму професійної підготовки поліцейських обов'язково повинно бути послідовним та системним, оскільки в іншому випадку заняття будуть мати нестійкий вплив: слід зважати на те, що гендерні стереотипи досить вкорінені та стійкі. Саме тому в процесі викладання дисципліни «Формування гендерної компетентності відповідно до стандартів ООН і НАТО» передбачається проведення лекційних та практичних занять, що передбачають набуття та освоєння гендерних знань, умінь і способів гендернокоректної поведінки. Під час лекційних занять викладачем формується система теоретичних знань слухачів щодо основних ідей гендерної теорії, політики та стандартів ООН і НАТО; знань про гендер, прорівність прав і можливостей жінок і чоловіків як загалом у суспільстві, так і в структурах сектору безпеки і оборони. Безумовно, для інтеграції теорії гендерних аспектів професійної діяльності поліцейських в стійкі переконання, мотиви та позитивні дії особистості, дають власний досвід та гендерні переконання викладача.

Крім того, зазначимо, що для формування гендерної компетентності поліцейських важливу роль грає розвиток умінь аналізу явищ і ситуацій гендерної нерівності. Для вирішення поставленої задачі поліцейських слід навчати помічати та аналізувати негативні прояви явищ і ситуацій гендерної нерівності, різних форм упереджень, в своєму житті, інших людей, так і суспільства в цілому. Можна зазначити, що гарні результати для тренування цих умінь у поліцейських дає використання завдань, пов'язаних з аналізом ситуацій гендерної нерівності та їх проявах в різних сферах: в діяльності соціальних інститутів, ЗМІ, у сфері освіти, міжособистісних відносинах. На основі аналізу суспільної практики та наукових джерел нами був створений перелік повсякденних життєвих та професійних ситуацій, в яких найбільше проявляються гендерні упередження з метою допомоги у усвідомленні та аналізу власних упереджень та поведінки.

Головне завдання практичних занять з навчальної дисципліни – відпрацювання навичок гендернокомпетентної поведінки, формування сприйняття політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; сприяння розвитку мотиваційно-ціннісної сфери особистості поліцейських, розвиток переконань, інтересів, цінностей; формування навичок подолання гендерних упереджень в процесі повсякденної та професійної діяльності, в сфері міжособистісних контактів; мотивування використовувати отримані знання для розв'язання

життєвих та службових завдань, дієво забезпечувати рівні права та можливості жінок і чоловіків в поліції.

Таким чином, формування гендерної компетентності поліцейських Національної поліції України – це спеціально організована цілеспрямована діяльність, що реалізується на всіх рівнях управління органами та підрозділами НПУ та виступає підґрунтям становлення висококваліфікованих фахівців, а також забезпечує ефективну професійну діяльність поліцейських у ситуаціях із гендерною складовою.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації з інтеграції гендерних підходів в систему підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України. URL: https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/2_viddiluvvr/01_metodichni_rekomendaciyi_z_integraciyi_gendernih_pidhodiv_v_sistemu_pidgotovki_fahivciv_dlya_sektoru_bezpeki_i_oboroni_ukrayini.pdf.

2. Шевченко З. В. Словник гендерних термінів. Черкаси. 2016. URL: <http://a-z-gender.net/ua/genderna-kompetentnist.html>.

3. Навчальні тренінги з підвищення гендерної компетентності керівного складу підрозділів Національної гвардії України. URL: <https://ngu.gov.ua/ua/news/navchalni-treningy-z-pidvyschennya-gendernoyi-kompetentnosti-kerivnogo-skladu-pidrozdiliv>.

4. Стражнікова І. В. Особливості формування гендерної компетентності в освітньому процесі закладу вищої освіти. Матеріали двадцять шостої всеукраїнської практично-пізнавальної інтернет-конференції. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/arkhiv-konferentsij/56-konferentsiji/dvadsyat-shosta-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/664-osoblivosti-formuvannya-gendernoji-kompetentnosti-v-osvitnomu-protsesi-zakladu-vishchoji-osviti>.

Рямзіна Аліна Юрївна,

наукова співробітниця лабораторії кримінологічних досліджень та проблем запобігання злочинності Державного науково-дослідного інституту МВС України, кандидатка юридичних наук

ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

У зв'язку з пандемією коронавірусної хвороби в Україні зріс рівень домашнього насильства. Генеральний прокурор України зазначила, що протягом 2020 р. за статтею 126-1 Кримінального кодексу України «Домашнє насильство» зареєстровано понад 2 700 правопорушень, 2019 р. – 1,5 тис. У 2020 р. 1,7 тис. проваджень направлено до суду з обвинувальними актами, тоді як 2019 р. – 758 проваджень. «Унаслідок